

vidualne proizvodnje mlijeka u premijski sistem, niveliranje cijena poljoprivrednih proizvoda i bolji uvjeti kooperacije, koji su djelovali da mlijeko dobije odgovarajuće mjesto u stočarskoj proizvodnji. Sve su to bili uvjeti koji su još više stimulirali individualnog proizvođača na što veću proizvodnju mlijeka odnosno na stvaranje sve većih tržišnih viškova mlijeka, tako da je Bjelovarska mljekara ušla u plan otkupa mlijeka za god. 1968. sa 30 000 000 litara.

U skoroj budućnosti predviđa se da će se te količine povećati na nekih 40 000 000 litara mlijeka na godinu. Iz toga se može zaključiti da je Mljekara Bjelovar dobro locirana u središtu stočarskih rejona, na izvoru dovoljno sirovina, kako sada, tako i ubuduće. Na njoj je krupan zadatak, u razvoju govedarstva ovog kraja i da bi taj zadatak mogla izvršiti, treba je još bolje tehnički osposobiti odgovarajućim kapacitetom za prihvati i preradu tržišnih viškova mlijeka njenog gravitacionog sirovinskog područja, pa se je pristupilo drugoj većoj etapi izgradnje Mljekare Bjelovar. To je u prvom redu izgradnja skladišta za sireve kapaciteta oko 800 000 kg, s kompletnom tehnološkom opremom, zatim nabava nove savremenije opreme u postojećim proizvodnim halama i izgradnja nekih pratećih objekata.

Po završetku ove etape rekonstrukcije Mljekara Bjelovar će imati dnevni kapacitet prerade mlijeka od 110 000 l i prema tome će moći otkupiti i preraditi u kvalitetne proizvode sve tržišne viškove mlijeka na svom gravitacionom sirovinskom području.

Odlukom radničkog savjeta Zagrebačke mljekare od 4. VIII 1968. investicioni iznos iznosio je 528 000 000 dinara. Taj iznos se je do sada povisio na oko 720 000 000 dinara, što još uvijek nije dovoljno, pa se radi na dopuni programa u novom iznosu od 750 000 000 dinara što znači ukupno 1 470 000 000 d. To su ogromna sredstva i dio tih sredstava obezbjeđuje radni kolektiv Zagrebačke mljekare oročavanjem sredstava u visini 8% od neto osobnih dohodaka radnika kroz 12 mjeseci, a i naši dobavljači mlijeka koji su oročili jednomjesečnu isplatu mlijeka također kroz 12 mjeseci.

Inž. Ivica Štefekov, Bjelovar

Iz domaće i strane štampe

Prehrana u svijetu neće biti bolja prije 1975. (No 65/68) — Iz objavljenog izvještaja Ujedinjenih nacija u Ženevi vidi se da se u zemljama u razvoju neće smanjiti glad do 1975. Izvještaj je objavljen na osnovu studija organizacije FAO.

Momentana potreba hrane u tim zemljama mogla bi se do tog vremena podmiriti iz viškova drugih zemalja. Treba da se načine u svijetu za to potrebne zalihe. Razlika između domaće proizvodnje hrane zemalja u razvoju i njihovih potreba cijeni se da će u god. 1975. iznositi u vrijednosti od 7,5 milijarda dolara. FAO preporučuje svjetsku zalihu od 5—8,5 milijuna tona žitarica, a za 80—130 mil. dolara drugih živežnih namirnica. Nadalje treba imati zalihe u vrijednosti od 200 milijuna dolara da se ublaže posljedice ev. lokalnih katastrofa.

FAO smatra da se apsolutni broj stanovnika, koji su nedovoljno ishranjeni u nerazvijenim zemljama, neće vjerovatno smanjiti do 1975. iako će se povećati njihov dohodak i prosječna potrošnja živežnih namirnica.

(Schw. Milchzeitung)

Kvalitet mlijeka i mlječnih proizvoda Gradske mljekare u Banjaluci i mogućnosti njihovog poboljšanja (Hadžidečić I., H. Beganović, A. Milanović. Marković R., Hadžihalilović F., Muftić H. — »Veterinaria« 3/68.) — Mljekaru u Banja Luci snabdijevaju mlijekom: Poljoprivredno - industrijski kombinat »Mladen Stojanović« iz Bosanske Gradiške s dobrima u Novoj Topoli i Aleksandrovcu, Poljoprivredno dobro »Motajica« iz Srpa s pogonima Pavelići, Prijebljezi i Sitneš, Poljoprivredno podu-

zeće »Vučjak« iz Prnjavora, Poljoprivredna škola iz Banja Luke i privatni proizvođači (150 l/dan).

U toku trogodišnjeg rada (1965—1967) pretraženo je 260 uzoraka tog mlijeka, i to bakteriološki (ukupan broj bakterija, sulfid reducirajuće klostridije, enterobakterije, fekalni streptokoki, stafilokoki, hemolitički stafilokoki, titar koloformnih bakterija i bakterije koje proizvode indol i H₂S) i fizikalno-kemijski (spec. težina, ‰ mliječne masti i temperatura mlijeka).

Na osnovu rezultata analiziranih uzoraka mlijeka i mlječnih proizvoda doneseni su ovi zaključci:

1. Sirovo mlijeko, kojim se snabdijeva mljekara u Banja Luci, ne zadovoljava u pogledu higijensko-bakteriološke kvalitete postojeće standarde i norme kod nas i u svijetu. Higijenska kvaliteta pasteriziranog mlijeka i mlječnih proizvoda te mljekare je nešto bolja, ali ni ona ne zadovoljava.

2. Bakteriološke norme propisane Pravilnikom o bakteriološkim uvjetima, kojima moraju odgovarati živežne namirnice u propisu nisu realne ni u skladu s proizvodnim mogućnostima. Primjena tih norma u prosuđivanju higijenske ispravnosti mlijeka i mlječnih proizvoda dovela bi do nestašice tih namirnica na tržištu.

3. Kvaliteta ispitanih vrsti mlijeka i mlječnih proizvoda (spec. težina, sadržina masti i stupanj kiselosti) odgovara uvjetima propisanim u Pravilniku o kvaliteti mlijeka i proizvoda od mlijeka.

Kvaliteta mlijeka i mlječnih proizvoda Mljekare u Mostaru i mogućnosti njihovog poboljšanja (Hadždžedić L., H. Beganović, Milanović A., Marković R., Hadžihalilović F., Muftić A. — »Veterinaria« 4/68.) — Mljekaru u Mostaru snabdijevaju mlijekom: Mljekarska farma iz Bune, pogon Poljoprivrednog kombinata »Hercegovina« iz Mostara i Poljoprivredno dobro »Hutovo Blato« iz Čapljine.

U toku trogodišnjeg ispitivanja pretraženo je bakteriološkim i fizikalno-kemijskim metodama 267 uzoraka mlijeka i mlječnih proizvoda.

Na osnovu analiza doneseni su ovi zaključci:

1. Sirovo mlijeko pojedinačno i skupno, kojim se snabdijeva mljekara u Mostaru, veoma je loše kvalitete prema postojećim standardima i normama u našim i stranim propisima. Higijenska kvaliteta pasteriziranog mlijeka i mlječnih proizvoda mljekare u Mostaru ne zadovoljava u potpunosti.

2. Bakteriološke norme propisane Pravilnikom o bakteriološkim uvjetima za tamošnje prilike su nerealne i neodržive.

3. Specifična težina, sadržina masti i stupanj kiselosti uglavnom zadovoljava. U stanovitom postotku uzoraka utvrđena su odstupanja od propisanih norma.

Odnos između cijena mlijeka i goveđeg mesa u Saveznoj Republici Njemačkoj (No 3/69) — 50% dohotka postizava njemačka poljoprivreda prodajom mlijeka i goveđeg mesa. U Saveznoj Republici Njemačkoj i u zemljama EZT-a uzgaja se najviše goveda za dvostruko korištenje, tj. za mlijeko i meso, pa postoji velika zavisnost između proizvodnje mlijeka i mesa.

U zemljama EZT-a sve više raste ponuda namirnica, dok potražnja ne raste u toj mjeri. Viškova mlijeka, osobito u Holandiji i Francuskoj, ima već sve više, dok se goveđe meso još potražuje. Radi toga se pokušalo u okviru tržnog reda EZT-a stimulirati proizvodnju goveđeg mesa. Pokušalo se proširenjem odnosa cijene mlijeku i goveda za klanje na 1:6,8 do 1:7,2 stimulirati proizvodnju goveđeg mesa i tako spriječiti porast ponude mlijeka.

Međutim to nije lako ostvariti, jer se znatnim povišenjem cijene goveda za klanje ujedno povećava i ekonomičnost držanja krava muzara. S povišenjem cijene goveda za klanje raste potražnja za teladi za tov, kao i cijene za tu telad, a time i dobit od držanja krava. Osim toga visoke cijene goveda za klanje, ako se ne uvozi dosta smrznutog mesa, ima za posljedicu povišenje cijene krava za klanje, pa se i time poboljšava ekonomičnost držanja krava.

S time u vezi ne smije se previdjeti da visoka cijena goveda za klanje koči porast potražnje goveđeg mesa i time ugrožava povećanje proizvodnje goveđeg mesa. Tov bikova ima prednost prema proizvodnji mlijeka, ako je odnos cijena mlijeku prema klaoničkoj cijeni bikova kao 1:9. Kod cijene mlijeku postavno mljekara od 0,40 DM/kg cijena govedima za klanje (bikovi klase A) bila bi 3,20—3,60 DM. U tom slučaju preorijentacijom od proizvodnje mlijeka na tov bikova ne bi došlo do smanjenja prihoda.

Prijelazom držanja goveda na tov oslobodila bi se radna snaga, što bi u većim poljoprivrednim dobrima imalo za posljedicu smanjenje troškova za nadnice ili intenziviranje drugih grana poljoprivrede, tako da se preorijentacijom ne bi u biti smanjio nivo prihoda. Na

manjim poljoprivrednim dobrima višak radne snage mogao bi se iskoristiti u nuzdjelatnostima i time izbjeci gubitak prihoda.

Promjenom organizacije u pogonima može se stimulirati povećanje proizvodnje mesa prijelazom na mesne pasmine goveda. Time bi se povisila klaonična težina teladi za tov, a veći dio potražnje govedeg mesa usmjerio bi se na vrlo mlade krave. Budući da kod današnje strukture poljoprivrednih gospodarstava i odnosa cijena tovom s pomoću goveda tovnih pasmina ne bi se postiglo dovoljno prihoda za prilike u Njemačkoj, pa bi najpodesnije bilo korištenje junica za tov i povećanje klaonične težine tovnog teladi.

U praksi se korištenje junica za tov još ne provodi, jer cijena ne odgovara. 10% je niža nego za tovnog bikove A-klase. Radi toga u naredbi o klasifikaciji govedeg mesa predviđena je kategorija »vrlo mlado kralje meso«. Očekuje se da će ovo meso zbog svoje dobre kvalitete moći plasirati na tržište i time proširiti tov te kategorije goveda.

Iz naprijed iznesenog slijedi, da se s gledišta dohotka ne smije odvojeno promatrati cijena mlijeku, govedem mesu i teladi, već njihov uzajamni odnos cijena.

Besplatni školski doručak u Saveznoj Republici Njemačkoj (No 3/69) — U 74 školskih razreda primalo je 2300 učenika u trajanju od 3 sedmice besplatni školski doručak. Za to vrijeme mijenjala se vrst kruha i namaz na kruhu. Utvrđeno je, da se takvim doručkom namirilo 22% dnevne potrebe na energiji. Osim toga ustanovljeno je u kojoj mjeri se podmirila potreba na masti, proteinu, ugljikohidratima, vitaminima i rudnim tvarima. Osobita se pažnja polagala opskrbi tiaminom. Prema prijašnjim izvještajima samo 30% učenika bilo je dovoljno opskrbljeno tiaminom.

Konstatirano je da jedan dio djece dolazi u školu bez doručka, a ne dobiva ga ni u školi.

Zbog toga je predloženo da se propagandnim materijalom: lecima, novinama, radiom, televizijom obrazlažu problemi prehrane školske djece, daju savjeti roditeljima i dr.

Nova Zelandija se nada da će doći do sređenja u svjetskoj trgovini mlječnim proizvodima (No 3/69) — Kod zasjedanja GATT-radne grupe za mlječne proizvode postigao se neki napredak, pa ima nade da će razgovori u Ze-

landiji dovesti do sporazuma o sređenju tržišta mlječnih proizvoda u međunarodnoj trgovini. Tako je izjavio novozelandski ministar za prekomorsku trgovinu Marshall u Wellingtonu.

Očekuje se, da će se početkom naredne godine kod daljnjih razgovora u GATT-u pokušati sporazumjeti da se izvozne subvencije znatno smanje i da se poveća dobava mlječnih proizvoda kao pomoć nerazvijenim zemljama.

Marshall je naglasio da u razgovorima predstavnici 21 zemlje nisu u svemu bili složni. Ipak ima izgleda da će doći do sporazuma s novozelandskim prijedlozima za uvođenje sporazumnih izvoznih cijena za maslac i njegove proizvode, kao i za bezmasni mlječni prašak.

Novi institut za fiziologiju u Weihenstephanu (No 6/68) — 10. januara o. g. u predavaonici Juž. pokusnog istraživačkog zavoda za mljekarstvo u Weihenstephanu održana je proslava prigodom posvete novog Instituta za fiziologiju.

Prof. dr F. Kiermeier je u pozdravnom govoru ukratko iznio osnutak i razvoj istraživačkog zavoda i što je potaklo da se osnuje Institut za fiziologiju. »Mi proživljavamo danas razvoj u kojem ne samo proizvodnja mlijeka, nego ukupna stočarska proizvodnja postaje suvremena industrijska grana. Brzo napreduje tehnika držanja stoke koja je već djelovala revolucionarno utjecajem umjetnog osjemenjivanja i strojnim uređajem za mužnju. Budući da je sredstvo proizvodnje životinja, to moramo više znati o njoj, njenim reakcijama i što regulira proizvodnju. To je zadatak fiziologa.«

God. 1923. osnovan je Istraživački zavod za mljekarstvo u Weihenstephanu. Imao je ove institute: kemijsko-fizikalni, bakteriološki, za iskorišćivanje mlijeka, strojarstvo i proizvodnju mlijeka. 1. XI 1966. osnovan je novi Institut za fiziologiju. Predstojnik mu je prof. dr Heinrich Karg.

Laboratoriji novog instituta opremljeni su tako da omogućavaju upoznavanje u prvom redu regulatorskih faktora, hormona o kojima zavisi kapacitet vimena, tvorba, davanje mlijeka te koji određuju i rasplodavanje. Fiziologija laktacije je dio fiziologije rasplodavanja. Moramo biti na čistu da proizvodnja mlijeka ne zavisi samo o vimenu nego je u tome angažirano više organa i žlijezda organizma.

(Die Molkerei-Zeitung)